

templom előkertjében, fák ölelésének hűvösségében csodálható meg az egyetlen, Jézust ülve ábrázoló tölgyfaszobor, melyet egy litvániai fafaragó készített.

Pongrátz Gergely idén júniusban indította el az '56-os Ifjúsági Tábort is. A 49 férőhelyes táborba 5-5 gyermek érkezik négy magyarországi és négy határon túli iskolából.

A tábor legfőbb célja, hogy a fiatalok megismerkedjenek az 1956-os magyar forradalom igaz történetével, valamint, hogy igaz magyarságot tanuljanak a Vajdaságból, Erdélyből, Kárpátaljáról és a Felvidékről érkező gyermekektől. Szombatonként vetélkedőkön tehetik próbára a tábor alatt megszerzett tudásukat a diákok, melynek kérdéseit a szervezők a meghívott neves vendégek, sportolók, politikusok és történészek előadási alapján állítanak össze.

- Kötelességemnek érzem megőrizni a több mint négyszáz Corvin közti hősi halott emlékét. Tizenöt év után itt az ideje, hogy az iskolákban a meghamisított történelem helyett végre az igazságot tanítsák - mondta lapunknak Pongrátz Gergely.

Cs. Zs

Demokrata 2004/43.

(Október 18-án a Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezésében rendezett zárandókúton utitársunk volt Csere Zsuzsa is, a cikk szerzője. Szerk.)

1956. októberében történt,
avagy
gondolataim a kiskunmajsai kirándulás kapcsán ...

2004. október 18-a délelőtt. Autóbusszal utazunk Kiskunmajsára, hogy megtekintsük Pongrátz Gergelynek, a Corvin-köz hőségének, ebben az alföldi városkában alapított emlékmúzeumát.

Nézem a tájat, felidézem gyermekkori emlékeimet. Október 23-án én nem tudtam, milyen hatalmas történelmi esemény zajlik körülöttünk, csak a szülők feszült arckifejezése, a rádióból végnélkül sugárzott zene, az időnként bementett hírek sejtették velem, hogy drámai a helyzet. Aztán a következő napok bizonyossá tették az én gyermeki lelkemben is, hogy Budapesten élet-halál harc kezdődött, az utcákon fekvő halottak, a rommá lőtt házak a sokat hallott háború rémségeit idézték.

November 1-én, Mindenszentek estéjén, édesapám kezét fogva, sétát tettünk a kihalt városban. Az ablakokban mindenütt gyertyák égtek, csend és békesség honolt, és apukám egy szebb jövőről beszélt nekem.

És három nap múlva, november 4-én elszabadult a pokol... Most, felnőtt fejjel próbálom megfogalmazni az akkori eseményeket egy szép vers segítségével.

1956. október 23-án a magyar nemzet történelmének legdicsőbb napjára ébredt. A nemzet ifjúsága - mint hajdanán 1848-ban - vezére lett a kibontakozó forradalomnak, a-nemzet akaratának zászlóvivőjévé vált.

*„Hallod magyar? Kárpáton át a szél
Feléd süvölt! A lengyel talpra kél!
Lerázza már a muszka rabigát ...
Tiport hazáért fel, magyar diák!*

*Petőfi lelke ébred, álma múl'
Magyar kebelben újra lángra gyúl,
Megint csak ő vezérel szent tusát
S rohamra ront a pesti ifjúság."*

Az '56-os forradalom és szabadságharc egyik kiemelkedő színtere Budapesten a Corvin köz. Itt harcolt a magyarörmény származású, szamosújvári születésű ifjú ember: Pongrácz Gergely is.

*„Fegyvertelenre támadt fegyveres,
A gyáva muszka ily babért keres!
A nép hátába rontnak tankjai,-
Örök csúfságot fognak vallani!*

*Nők, gyermekek, diákok esnek el,
Kegyelmet itt senki nem esdekel.
Tankokra ront a hős, dühödt tömeg,
Hogy pusztá kézzel vívja, győzze meg!"*

A szabadságvágy elemi erővel tört fel az emberekből és órák alatt kovácsolta egységbe a nemzetet. Lelket lehelt az országba, erőt és igazi felszabadultságot adott.

*„Aján szabadság méze izelít,
Habzsolva issza szép reményeit.
Dal csendül szívből s magasba tart:
Segítsd meg, Isten, áldd meg a magyart!*

*Mozdul a nép és indulót dalol
És - nézd csak - égből vagy a föld alól
Előkerül a régi lobogó,
Köszönti „éljen" égis harsogó!"*

Az történet végre, amit az emberek akartak, kezükbe venni az irányítást, szép és okos szándékok voltak, mert a nemzet felemelkedéséért küzdöttek.

*„Véren, halálon, pusztuláson át
Rohamra hívnak régi harsonák,
Rákóczi, Kossuth intenek neki:
A nép a várost most söpörje ki."*

A világ leghatalmasabb hadseregének megszállásra berendezkedett hadosztályai álltak szembe a fegyvertelen, szabadságáért bátran harcoló magyar emberekkel.

*„A zsarnok érzi, int a végzete,
Gyalázatát hát hadd tetézzze be:
Nincs benne gátlás, lelkiismeret
Csak mentse meg a szovjethadsereg*

*Város körül a vasgyűrű szorul
S megfojtaná - ha tudná - gonoszul
Az ébredő szabadság életét
... Sakálhoz illő szándék, oly setét!"*

A Nagy Imre vezette kormány november 5-re meghirdette az élet, a termelő munka

újrakezdését. Győzött a magyarok forradalma!

*„Vihar után a főváros egén
Szivárvány támad és ezer remény
Győzött a nép és biztat a jövő,
El is inalt a legtöbb cselszövő.*

*Ha muszka nincs, a bábja félhalott,
Vesztett helyét sietve hagyja ott.
Új kormány jó, nem még az igazi,
A nép, az fogja azt választani.”*

De a verőfényes, csodálatos magyar hajnalt a legfeketébb gyász napjai váltották fel. November 4.-e hajnalán a korábban kivonulást ígérgető, közben új hadosztályokkal feltöltött szovjet hadsereg rátámadt a forradalom győzelmét ünneplő, boldog Magyarországra.

*„A város alszik, békés gondtalan,
Sok év után ma boldog álma van.
Reggelre már a muszka elvonul
S magyar lesz újra az országon úr!*

*Az álma élénk, véli hallani,
Miként dübörögnek muszka tankjai ...
Nemcsak dübörgés . Sok-sok robbanás!
Uram segíts! Ez légitámadás!*

*Ágyuk tüzelnek, sok ház lángra gyúl,
A gyáva zsarnok orgiája dúl:
Gyanútlan népre orvul támadott,
Gyalázat ennél egy se volt nagyobb!”*

A nemzetáruló helytartók janicsárjai rejtekhelyeikről előmerészkedve visszaállították a magyar nép által annyira gyűlölt népi demokráciát, a kommunisták hatalmát. A hiénák és sakálók százakat húztak bitófára, ezreket öltek, tízezreket börtönöztek be, és magyar százezreket űztek Nyugatra.

*„ A muszka vérszemet azért kapott,
Mivel tétlennek látta Nyugatot,
Hát letiport s mosott emez kezét ...
Nagyobbat - vajon - melyik vétkezett?*

*Kiált a vád: Világ kisemmizett!
Eladta népünk! Mindent elhiszek,
- Nyugat terén oly törpék a „nagyok”-
Csak egyet nem, hogy Isten elhagyott!”*

1956 halott hősei szikrázó fénnel világító fáklyák, melyek addig fognak égni és világítani, míg egyetlen magyar él bárhol ezen a földtekén.

„Örök Igazság, élő s nem halott,
Kigyúl egünkre még a csillagod!
Gonoszra vár a szörnyű számadás,
A sírba zártra meg a feltámadás!

Továbbra is ha híven összetart,
Megáldja Isten végre a magyart,
Reá mosolyog s áldása megfogán.
Hazánk szabad lesz, - élhet boldogan!"

(*A versrészleteket Zsitvay Tibor püspök, teológia tanár „Csodákat tett a magyar őserő” c. elbeszélő költeményéből idéztem, amelyet 1956. decemberében írt.)

Napsütéses, szép időben utazunk, végig a Kiskunságon.

Kiskunság: homokbuckás hátság a Duna-Tisza közén, a Gödöllői dombság és Bácska között, 120-170 m magasságban a tengerszint felett. A felszín félig kötött futóhomok, amely a jégkorszakban rakódott le a Duna ártereiről. A homokot nagyobb mértékben csak a 19. századtól kötötték meg. Természetes tölgyesek és nyírligetek, ültetett akácok és erdeifenyő erdők tarkítják.

Ezen a szép alföldi tájon fekszik *Kiskunmajsa*, a 13.000 lakosú község. Lakói baromfityenészéssel és rozstermesztéssel foglalkoznak.

Itt vásárolt 1995-ben egy romos iskolát Pongrátz Gergely azzal a szándékkal, hogy emlékmúzeumot rendez be a még megtalálható '56-os relikviákból, mementót az utókorra.

Négyévi kemény munkával elkészült az épület helyreállítása és 1999. márciusában *Tempfli József* püspök szentelte be a múzeumot.

Pongrátz Gergely személyesen kalauzolt végig bennünket. A bejáratnál szemben hatalmas felirat:

„ 1956. A múlt erős gyökér,
jelen és jövő belőle él.”

A tablón korabeli fényképek, körben a falakon a forradalom eseményeit megörökítő festmények, tárgyi emlékek, megégett lyukas zászlók, mártírhalt hősök fényképei, személyes tárgyak.

„Corvin közi srácok voltak,
Géppisztollyal, étlen, szomjan
Verekedtek - s édesanyjuk
Egyikről sem tudta, - hol van.”

Hősiesen, halált megvető bátorsággal harcoltak az '56-os forradalomban a gyermeklányok-fiúk. Gyermekszívvvel feláldozták életüket a hazáért! Nincs a világtörténelemben ehhez hasonló tiszta forradalom, ahol 14-16 éves gyermekek ilyen önfeláldozó bátorsággal harcoltak a szabadságért. Nem lehet megrendülés nélkül tudomásul venni, amit ezek a srácok véghezvittek! A nemzet büszke rájuk, és csak siratni tudja a megölt és kivégzett gyerekeket. Van még egy olyan rendszer, amely a gyermekeit is halálba küldi? Egyedülállóan csak a kommunizmus! (Mansfeld Péter két évig volt börtönben, hogy 18. életévét betöltve kivégezhessék).

„Pesti srácok”: *Bajusz* (Pongrátz Gergely), a *Pongrátzok* (testvérei), a *Gyurka*, a *Falábú Jancsi*, az *Attila*, a *Doki*, a *Pufi* és a többiek...

A lányok: a *Kócos*, a *Jutka*, a *Zsuzsa* és a többiek...

Olyan cselekedtek, amely egyedülálló a magyar történelemben. „Mindent a Hazáért!” Nem parancs kényszerítette őket a bátorságra, hanem a haza szeretete, amely több volt minden fegyvernél.

Hallgatom a „házigazda" visszaemlékezéseit, a harc részleteit. A fényképeken látom a lerombolt Üllői úti házakat. És lelki szemeim előtt megjelenik a gyermekkori iszonyat: én ezeket személyesen is láttam akkor, hiszen alig 600 m-re laktunk, a Ráday utca elején! Láttam azt a jelenetet is, amikor a Kálvin téri tűzfalról (a Baross utca és a Múzeum utca közötti ház tűzfaláról) a feldühödött emberek leszedték a vörös csillagot. Láttam a Köztársaság téren a megégett embereket, a Tolbuchin (ma Vámház) körúton a kiégett tankot. Hiszen ott laktunk a tűzfészek közvetlen közelében. A gyermeki emlékezet mindent eltárolt az agyban, és a dokumentumok szemlélése felidézte az akkori félelmetes napokat.

Egyik útitársunk (*Dr. Czappán György*) szájszész orvosként dolgozott 1956-ban a Szent István Kórházban. Ő mesélte el az alábbi megható történetet.

Október 23-án már folyt a vér a pesti utcán, október 24-én nyilvánvalóvá vált, hogy a harcokban rengetegen sérültek meg. Október 25-én reggel nagy csoport nő közeledett a Szent István Kórház kapujához. Urológus kollégájával kiment megkérdezni, miért jöttek. Megható, és egyúttal megdöbbentő volt a válasz:

- Jöttünk vért adni a sebesültek számára.
- De honnan jöttek ilyen sokan, a városban nincs közlekedés?!
- Dunakeszről, gyalog jöttünk. - És mikor indultak el?
- Tegnap este.

(Tehát az első drámai nap után már felébredt a segíteni akarás a magyar nőkben, a magyar anyákban. Egész éjjel gyalogoltak, hogy a forradalom harmadik napjának reggelén vérükkel segítsenek súlyosan sebesült, vagy haldokló embertársaikon.)

A történet hallatán elhomályosult a szemünk. Két élő tanú beszélt a magyar forradalomról. Mindkettő harcolt: az egyik a Corvin közben a szabadságért, a másik orvosként, kórházban a sebesültek életéért.

A múzeummal szemben áll a Kossuth-díjas építész, *Csete György* temploma, amely a forradalmat szimbolizálja égre tekintő tornyával, és a levert szabadságharcot a félbetörött, csonka toronnyal. Golyónyomok, sérülések szimbolizálják az 1956-os drámát. A kápolna belsejében fekete márványtáblákon a kivégzettek nevei, két üres tábla a névtelenek emlékére készült. *Tóth Ilonka* (kivégzett szigorló orvos) szobra megrendítő hatású a picike oldalkápolnában.

A falon körben koszorúk: az ide látogatók hozták kegyeletük jeléül. (Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület részéről mi is elhelyeztük az árvalányhajás fűzfakoszorúunkat.)

A templom előtt nagyméretű, faragott, ülő Krisztus szobor:

Rimantas Zinkevicius litván művész ajándéka, 6 nap alatt faragta ki tölgyfából. A felirata: „Atyám, hogy engedhetted meg ezt?"

Pongrácz Gergely a saját költségén és adományokból berendezett egy tábort a múzeum szomszédságában, ahol a hazai és a határon túli magyarság gyermekei tölthetnek el egy-egy hetet a nyári szünidőben, hiteles történelemtanulással, sportolással, igényes időtöltéssel. A jövő nemzedékében ápolni kell a magyarságtudatot, a hazaszeretetet.

„Ó ifjúság! Magyar ifjak!

Értsétek is szavainkat.

Nemzetünket: őt szeretjük,

Néppel együtt - földdel együtt.

Ó ifjúság! Magyar ifjak!

Hallottátok szavainkat.

Ez a fészek ősi fészek,

Imádjátok - őrizzétek."

(*Fejér György János*: Igazunk ötvenhat.)

Csikszentgyörgyi Ficzus Margit
